

Nasze środowisko

Dodatek do miesięcznika „Ziemia Parczewska” poświęcony sprawom ekologii

nr 3/2003

Ukazuje się przy wsparciu finansowym Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Lublinie

Okres Wielkiego Postu i Wielkanocy to czas obrzędów i zwyczajów wynikających z tradycji ludowej danego regionu Polski, ale też ze średnio-wiecznych lub późniejszych obrzędów religijnych.

Zwyczaje wielkopostne i wielkanocne

Popielec

Zwyczaj posypywania popiołem istnieje od początku chrześcijaństwa. Posypywano najpierw głowy „grzesznikom”, którzy przez 40 dni pokuty, przygotowali się do odpuszczenia grzechów.

W 1901 r. papież Urban II zalecił posypywać „głowy popiołem” wszystkim wiernym: „*pokutujcie, nawróćcie się, pogłębiajcie wiarę poprzez Ewangelię*”, „*pamiętaj, że z prochu jesteś i w proch się obrócisz*”.

Współcześnie „popiół” wyrabia się ze spalenia (beztlenowego) zeszlorocznych palm poświęconych w niedzielę palmową.

Wielki Tydzień

Prastara tradycja przekazuje, iż w Niedzielę Palmową polykano bazie i okładano się wierzbowymi gałązkami – tym sposobem dodawano organizmowi sił witalnych.

W Wielką Środę zrzucano z wieży kościelnej kukłę Judasza zaopatrzoną w trzydzieści szkiełek na pamiątkę haniebnej zapłaty. Następnie wleczono kukłę ulicami i tak sponiewierany, „zdrajca” kończył w rzece lub stawie. Dziś wzorem dawnego obyczaju topimy w pierwszy dzień wiosny Marzannę.

W Wielki Czwartek tradycyjnie milkną kościelne dzwony oddając „głos” starszym od nich kołatom–klekotkom. Dawniej dla zabawy, oraz by zakłócić zapadającą ciszę, młodzieńcy konstruowali specjalne, drewniane maszyny na kołach, które klekocąc i trajkocząc, czyniły w miastach i wsiach niemiłosierny hałas. Możni i ważni tego świata kultywowali wielkoczwartkowy akt pokuty wobec „maluczkich”. Ceremoni umywania nóg dwunastu starcom – matuzalemom, najczęściej niedzardom, zakończonej wspólnym po-

siłkiem, przestrzegali królowie, biskupi i magnaci (nie dokonywali wprawdzie osobiście abolicji, lecz spełniał to z urzędu dworskiego „jalmużnik”). Każdemu z tych biedaków obdarowywano pełnym strojem, srebrną łyżką, nożem, widelcem i dukatem zawiniętym w serwecie.

Wraz z innymi panami sam król usługiwał im przy wieczerzy, zakończonej dramą religijną i kwestą w kościele, której pilnowała jedna z dam dworu królewskiego.

W Wielki Piątek kapnicy biczowali się przy każdej stacji męki Pańskiej, śpiewając i krzycząc wniebogłosy, przedstawiając widowiskowo cierpienie Chrystusa.

Żywy jest też zwyczaj odwiedzania grobu Chrystusa. Dawniej czyniono to całymi rodzinami, nie szczędząc czasu i datków na tacę. Tradycja nakazywała obejrzenie grobów w większości kościołów z danego miasta czy dekanatu (krakowianie musieli odwiedzić przynajmniej siedem kościołów).

Możni przychodzili po południu, zaś służba – wieczorami i nocą.

W Wielką Sobotę, dla wyrażenia radości z końca czterdziestodniowego Wielkiego Postu, rozbijano gliniane garnki z postnym żurem i grzebano je w ziemi. Na przydrożnych konarach drzew wieszano śledzie – drugi symbol przedświątecznej powściągliwości w jedzeniu. W domach przygotowywano pokarmy do święcenia tzw. Święconkę. Były tam obowiązkowo jajka, najczęściej jako pisanki i kraszanki, chleb, kiełbasa, sól, pieprz, chrzan, ocet inne specjalne, w zależności od regionu.

Wielkanoc

Niedzielnym świtem dzwony oznajmiały Rezurekcję i początek radosnego świę-

towania. Dawniej kościelnym dzwonom wtórowały armaty, moździerze, strzelby, pistolety. Po Rezurekcji przed kościołem składano sobie życzenia i obdarowywano się pisankami, o których kronikarz Wincenty Kadłubek wspomina już w XIII wieku. Jak kiedyś, tak i dziś, dzielimy się poświęconym jajkiem symbolizującym stworzenie, rodzenie się i powrót wiosny.

Wielkanocny Poniedziałek ociekał wodą. Śmigus – dyngus to dawniej dwa różne obyczaje wielkanocne. Śmigus polegał na oblewaniu wodą i śmiganiu dziewczęcych nóg palmową różgą, zaś „dyngus” to okup wręczany przez gospodynie chłopcom chodzącym w święto „po dyngusie”.

Wiele obyczajów związanych z Wielkanocą wywodzi się z dawnych wierzeń i praktyk przedchrześcijańskich. Na przestrzeni wieków urzędowa liturgia kościelna spłotła się z tradycją pogańskich świąt wiosennych w niepowtarzalny nastrój tego najstarszego, przypadającego w pierwszą niedzielę po pierwszej, wiosennej pełni księżyca, święta.

Lechosław Płowaś

RADY NA ODPADY

dokończenie ze str. IV

Monitoring

Śledzenia przebiegu realizacji poszczególnych zadań i bieżącej oceny ich wyników dokonują członkowie Szkolnego Centrum Edukacji Ekologicznej. Oceny postępów w realizacji zadań projektu, nauczyciele dokonują na podstawie:

- samodzielnie pisanych ulotek informacyjnych
- przygotowań i udziału w happeningu ekologicznym, festynie, sesji naukowej, w trakcie której wykorzystuje się zdobytą w projekcie wiedzę i umiejętności
- wytworów pracy ucznia
- konkretnej działalności dzieci w środowisku (np. czy będąc na wycieczce nie zostawiają śmieci itp).
- udziału i zaangażowaniu we wszelkich akcjach proekologicznych,
- wywiadów i rozmów z uczniami, rodzicami, dorosłymi uczestnikami programu.

Prezentacja projektu

Prezentacja projektu przewidziana jest na Światowy Dzień Ochrony Środowiska (5.06) w formie sesji naukowej pod hasłem „Gospodarka odpadami”. W programie:

- forma seminaryjnych wystąpień uczniów, wspomaganymi graficznymi opracowaniami typu : plakaty, diagramy, zdjęcia, wyniki ankiet, egzemplarze gazetki ekologicznej
- pokaz „Odlotowej mody odpadowej” oraz zabawek ekologicznych „Ze zbędnego coś fajnego”

- przedstawienie teatralne „Ekologiczne Dziady czyli rzecz o recyklingu”
- Kodeks Ekologa
- Przedstawienie wyników ankiety dotyczącej świadomości ekologicznej w zakresie odpadów na wybranej populacji uczniów
- Piosenka ekologiczna własnego pomysłu

Podsumowanie i ewaluacja

Po wykonaniu wszystkich zadań dokonywane są podsumowania i ewaluacja. Są to analizy ogólnoszkolne.

A. Członkowie koła ekologicznego i szkolnego koła LOP omawiają i oceniają swoją działalność.

B. Zespół ds. edukacji ekologicznej dokonuje ewaluacji końcowej na podstawie analizy ankiet, osiągnięć w konkursach, wytworów prac uczniów, wywiadów, obserwacji, analizy materiałów dokumentacyjnych, wypowiedzi dzieci (forma pisemna). Badaniami ankietowymi objęto grupę uczniów i ich rodziców. Charakter ankiet był anonimowy.

C. Koordynator oraz dyrektor ogłaszają wyniki realizacji planu na forum szkoły

Dokumentowanie

Realizacja kolejnych zadań ekologicznych dokumentowana będzie poprzez :

- fotografie
- wpisy do kroniki ekologicznej
- informacje w gazecie ekologicznej
- sprawozdanie w protokole posiedzenia rady pedagogicznej

Opracowała: mgr Anna Lipska

Olimpiada Młodych Ekologów

W finale regionalnym XVIII Olimpiady Wiedzy Ekologicznej w Białej Podlaskiej wzięło udział 84 uczniów z 30 szkół ponadgimnazjalnych z 5 powiatów. Powiat parczewski reprezentowało 8 uczniów z 3 szkół. Do finału wojewódzkiego zakwalifikowało się 40 uczniów, w tym 5 z naszego powiatu. Najwięcej punktów uzyskali dwaj uczniowie z I LO w Łukowie *Gracjan Suchodolski* i *Robert Świdzki* po 45 pkt. Uczniowie z naszego powiatu którzy awansowali do finału wojewódzkiego, uzyskali następujące wyniki: *Marcin Nowicki* - 40 pkt, *Ewelina Lewczuk* - 39 pkt, *Monika Szczepańska* - 38 pkt (wszyscy LO Parczew), *Katarzyna Zapasa* - 39 pkt (ZSO Milanów), *Patrycja Wodzińska* - 36 pkt (CKU Parczew). Podczas olimpiady z opiekunami młodzieży spotkał się były wiceminister a obecnie doradca MENiS i jednocześnie Przewodniczący Rady Nadzorczej Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Lublinie *Tadeusz Stawecki*. W trakcie przerwy uczestnicy olimpiady mieli okazję zobaczyć nowy film przyrodniczy *Artura Tabora* „Nadbużański Park Krajobrazowy”. Na zakończenie wszyscy uczestnicy olimpiady z naszego powiatu i ich opiekunowie otrzymali z rąk Kierownika Wydziału Rolnictwa Starostwa Powiatowego w Parczewie *Wiesława Rudko* pamiątkowe upominki i książki ufundowane przez samorząd powiatu Parczewskiego. V

W kwietniu br. z inicjatywy wójta gminy Krasnystaw i Zarządu Chełmskiej firmy ZOMAR S.A. oraz przy współpracy Elewatora Triticarr Sp z o.o. utworzono spółkę pod nazwą AgroZOMAR. Dominującym udziałowcem spółki jest Zomar S.A.. Zaproszenie do akcjonariatu otrzymali także plantatorzy rzepaku, samorząd gminy Krasnystaw oraz Wojewódzki i Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej.

Spółka zorganizuje bazę surowcową, kontraktację rzepaku w oparciu o wieloletnie umowy, szkolenie rolników, pomoc w zaopatrzeniu środków do produkcji. Następnym krokiem będzie budowa i eksploatacja olejarni i agrorafinerii, przy współpracy i na terenach należących do Elewatora Triticarr w Krupcu. Rozpocznie ona produkcję paliwa roślinnego w 2004 r.

Będzie to pierwsza tak duża wytwórnia paliwa roślinnego w naszym regionie. Nowe, ekologiczne paliwo otrzymuje się z rzepakowych ziaren. Z trzech ton rze-

Biopaliwo spod Krasnegostawu

paku otrzymuje się około jednej tony oleju. Przefiltrowany olej jest mieszany z roztworem alkoholu i wodorotlenkiem potasu, przy pomocy katalizatora. W wyniku tej reakcji wydzielają się estry metylowe (biopaliwo) i wody glicerynowe. Obie substancje są następnie oczyszczane. Wytworzone w ten sposób estry metylowe posiadają takie same właściwości energetyczne co olej napędowy. Produkt ten może służyć jako pełnowartościowe paliwo w silnikach wysokoprężnych lub może być mieszany z tradycyjnym olejem napędowym. W każdym przypadku prowadzi to do zmniejszenia emisji szkodliwych substancji do atmosfery.

Przewiduje się, iż docelową produkcję 50 tys. ton estrów rocznie będzie można uzyskać po upływie 3-4 lat. W tym okresie zostanie zorganizowana baza su-

rowcowa, której celem będzie wyprodukowanie 150 tys. ton rzepaku na około 50 tys. hektarów gruntów ornych.

Celem obecnej kontraktacji jest skupienie 25-35 tys. ton rzepaku w 2004 roku. Program kontraktacji rozwijać się będzie w oparciu o wieloletnie umowy kontraktacyjne zapewniające zbyt ustalonej w kontrakcie ilości rzepaku, gwarancje zapłaty, możliwość zaopatrzenia się w doskonały materiał siewny, oraz możliwość zakupu makuchu po promocyjnych cenach.

Producenci rzepaku zostaną objęci dopłatami bezpośrednimi, które w pierwszych trzech latach integracji będą mogły być maksymalnie podwyższone do 55%, 60% i 65% poziomu stawek UE, co w przeliczeniu na 1 ha użytków rolnych dla produkcji roślinnej wyniesie odpowiednio 442 zł, 483 zł i 523 zł.

dr Tadeusz Zakrzewski
Pełnomocnik Zarządu ZOMAR S.A.
do spraw produkcji biopaliw

Szkółka wędkarska w Parczewie

Zarząd Koła Polskiego Związku Wędkarskiego Parczew – Miasto popierając inicjatywę ZG PZW w sprawie szkolenia dzieci i młodzieży postanowił zorganizować szkołę wędkarską. Do działania dołączyły się nauczycielki przyrody z obu szkół podstawowych w Parczewie Anna Lipska i Marzena Czechowska. Kierownikiem szkoły został wiceprezes Zarządu Koła ds. sportowych i szkolenia młodzieży Jan Najs. Akces do szkoły zgłosiło 20 młodych ludzi, w tym również dziewczęta. Zajęcia teoretyczne i praktyczne z młodzieżą odbywać się będą w miesiącach kwiecień i maj 2003 r. Podczas zajęć młodzież zdobędzie wiedzę teoretyczną dotyczącą warunków życia w środowisku wodnym, pozna gatunki ryb, warunki i zasady połowów wędkarskich, zasady ochrony ryb i przepisy regulujące wędkarstwo. W ramach zajęć praktycznych nauczy się podstawowych zasad wędkowania spławikowego, pozna umiejętności kompletowania wędki i sprzętu wędkarskiego. Na zakończenie szkolenia odbędzie się egzamin na kartę wędkarską i zawody w wędkarstwie spławikowym. Dzięki szkoleniu młodzi adepci wędkarstwa szybko i fachowo poznają tajniki tej formy atrakcyjnego wypoczynku i kontaktu z przyrodą, staną się prawdziwymi wędkarzami.

J.N.

Stop dla kłusowników

Zarząd Koła PZW Parczew-Miasto obserwując szerzący się nielegalny połów ryb w rzekach i jeziorach, postanowił wystąpić do wędkarzy z inicjatywą utworzenia Społecznej Straży Wędkarskiej. Rozszerzono skład Zarządu Koła o jednego wiceprezesa ds. ochrony wód i zarybiania. Funkcję tę objął kolega Bogdan Kamienowski. Zamierzenia Zarządu uzyskały akceptację Walnego Zgromadzenia Członków Koła. Obecnie trwają działania zmierzające do utworzenia grupy. Społecznej Straży Wędkarskiej będzie ona miała pod opieką wody w naszym powiecie, szczególnie rzeki Tyśmienica i Piwonia, zbiornik Relaks w Parczewie, a także mniejsze ciek wodne – Kłodzianka, Konotopa i Piskornica. Mamy nadzieję, że częste kontrole tych wód, ukróć nielegalny proceder jakim jest kłusownictwo i uatrakcyjnią te wody pod względem wędkarskim.

J.N.

Jubileusz 40. lecia Koła Gospodyń Wiejskich w Kolonii Miłków

Koło Gospodyń Wiejskich w Kolonii Miłków ma już ponad 40 lat. Powstało pod koniec 1962 r. z inicjatywy nauczycielki Danuty Nosalskiej, która została pierwszą przewodniczącą KGW. Powstanie Koła zbiegło się z wprowadzeniem w Miłkowie elektryfikacji, co umożliwiło kobietom organizowanie różnych zajęć w długie jesienne i zimowe wieczory.

Praca Koła od początku związana była z miejscową Szkołą Podstawową. W sali szkolnej starego jeszcze, krytego słomianą strzechą budynku, odbywały się spotkania, kursy, odczyty i wszelkie inne zajęcia. Szczególnym zainteresowaniem gospodyń cieszyły się zimowe kursy: garmażeryjny, masarski, racjonalnego żywienia oraz kurs kroju i szycia. Instruktorów zapewniał Powiatowy Związek Kółek Rolniczych w Parczewie. Zakończenie każdego kursu wiązało się z wystawą prac, ewentualną degustacją oraz z wieczorkiem towarzyskim, na który uczestniczki zapraszały swoich mężów.

Z inicjatywy Koła przez kilka lat w lipcu i sierpniu organizowany był dzieciniec Towarzystwa Przyjaciół Dzieci. Zajęcia z dziećmi prowadziła Danuta Nosalska, a Janina Wiśniewska przygotowywała dzieciom posiłki.

Koło patronowało także szkoleniu rolniczemu, odczytom Towarzystwa Wiedzy Powszechniej oraz tzw. „Szkole zdrowia”, która zakończyła się konkursem na temat wiedzy z zakresu higieny i ochrony zdrowia.

Na szczególną uwagę zasługuje działalność kulturalna, zwłaszcza w latach sześćdziesiątych. W czasie zimy 1964 r. KGW przygotowało sztukę teatralną „Moralność pani Dulskiej” wg Gabrieli Zapolskiej. Opracowaniem i reżyserią sztuki zajęli się kierownik szkoły Apolinary Nosalski. Poszczególne role grały członkinie Koła, niektóre występowały razem z mężami. Sztuka była wystawiana dwa razy w Domu Ludowym w Miłkowie, a potem w Woli Tulnickiej, w Działyniu i w Laskach. Dochód ze sprzedaży biletów został przeznaczony na zakup placu pod nowy budynek szkolny.

KGW w Kol. Miłków wielokrotnie przygotowywało gminne dożynki, które odbywały się kilka razy z rzędu w Miłkowie, a potem w Siemieniu. Otrzymane nagrody za wystawę, za dożynkowy wie-

niec oraz za program artystyczny, przeznaczone były również na zakup placu pod szkołę.

Do działalności Kulturalnej w późniejszym okresie można zaliczyć organizowanie zespołowych wyjazdów do kina czy teatru, wycieczek krajoznawczych oraz pielgrzymek.

Niemale znaczenie miała także działalność społeczna – pomoc starszym, samotnym osobom przy wykopkach czy aktywny udział w pracach związanych z budową szkoły. Liczyła się również działalność gospodarcza, np. zakup sprzętu gospodarstwa domowego (pralka, szatkownica, naczynia kuchenne), którego wypożyczanie dawało pewien dochód.

Ogólnie można powiedzieć, że KGW w Kolonii Miłków nie zaprzestając swojej działalności przez okres 40 lat, przyczyniło się do podniesienia kultury i aktywizacji mieszkańców wsi.

Ostatnio w pracy Koła daje się zauważyć nawet pewne uaktywnienie. Od roku działa przy Kole zespół artystyczny o nazwie „Jednolatki”, który zorganizował i prowadzi instruktor Gminnego Ośrodka Kultury w Siemieniu Andrzej Wojtal. Zespół wykonuje piosenki i pieśni ludowe. Występował już w Siemieniu, w Parczewie, w Jabloniu, w Dębowej Kłodzie, w Woli Osowińskiej i dwukrotnie w Tulnikach.

W sobotę 22 lutego 2003 roku odbyły się uroczystości 40-lecia Koła. Z tej okazji w lokalu Szkoły Podstawowej w Miłkowie urządzono wystawę własnych prac krajoznawczych pod nazwą „Każda mama szyje sama”, a także wyrobów garmażeryjnych i kulinarnych połączona z degustacją. Uroczystość zaangażowała okazjonalne przemówienie obecnej przewodniczącej Koła Marianny Kawalek. W programie artystycznym wystąpił zespół tańca i piosenki „Słoneczka” ze Szkoły Podstawowej w Miłkowie pod kierunkiem nauczycielki Ewy Olek. Potem swój program prezentował zespół „Nas-troje” z Siemienia pod kierunkiem Andrzeja Wojtala, a wreszcie wystąpiły „Jednolatki” z KGW. Na koniec odbył się wieczorek towarzyski połączony ze śpiewem, muzyką i tańcami. Przygrywał zespół „Nas-troje”. Ponieważ trwał jeszcze karnawał, panie wraz ze swymi mężami bawiły się do późnych godzin nocnych.

ena

Szkolny projekt edukacji ekologicznej realizowany na wybranych zajęciach edukacyjnych, zajęciach pozalekcyjnych, wycieczkach przedmiotowych oraz poprzez udział uczniów w przedsięwzięciach ekologicznych.

Odpady stały się poważnym problemem współczesnej cywilizacji. Wydział Gospodarki Komunalnej i Ochrony Środowiska Urzędu Miejskiego w Parczewie wyszedł z inicjatywą segregacji śmieci. Problemem jest jednak brak mobilizacji społeczeństwa do zaangażowania się w walkę z odpadami. Postanowiliśmy swoim działaniem zwrócić uwagę mieszkańców gminy na konieczność ograniczenia ilości śmieci i dokonywania ich selekcji.

Projekt edukacji ekologicznej „Rady na odpady” przewidziany jest do realizacji w szkole podstawowej. Nie wymaga on dodatkowych godzin w planie nauczania. Proponowany sposób wdrażania projektu odbywa się w całym sześcioletnim cyklu kształcenia SP w formie udziału uczniów w zajęciach edukacyjnych, przedsięwzięciach ekologicznych, wycieczkach przedmiotowych i zajęciach pozalekcyjnych Koła Młodych Ekologów oraz Szkolnego Koła Ligi Ochrony Przyrody. Zróżnicowane formy edukacyjne, wykorzystywane do realizacji ujętych w projekcie treści, umożliwiają jak najszersze oddziaływanie na wszystkie sfery aktywności poznawczej ucznia. Udział w zajęciach warsztatowych, uroczystościach ekologicznych, akcjach, wycieczkach, przeprowadzanie wywiadów, praca w zespołach, konkursy - to niektóre z form aktywizacji, angażujące najróżniejsze sfery percepcji i ekspresji ucznia. Treści i sytuacje edukacyjne są tak dobrane, aby ich realizacja umożliwiła działanie każdemu uczniowi. Wybrane elementy projektu realizowane są w nauczaniu zintegrowanym.

Założeniem projektu jest kształtowanie odpowiedzialności za stan środowiska, zmiana postaw uczniów wobec niektórych problemów środowiska. Ponadto – przez włączenie osób dorosłych do wielu zadań – pozwoli kształtować świadomość ekologiczną rodziców w harmonii z rozwojem osobowości, postaw i wrażliwości ich dziecka.

**Temat projektu:
RADY NA ODPADY**

Cel ogólny:

Kształcenie zachowań sprzyjających ograniczeniu ilości wytwarzanych odpadów oraz racjonalne ich zagospodarowanie.

Cele dydaktyczne

W zakresie wiadomości uczniów:

- zdefiniuje „odpady” jako wszystkie nie spożytkowane produkty bytowej i gospodarczej działalności człowieka
- pozna rodzaje produkowanych odpadów i ich źródła
- określi skład „kosza” odpadów komunalnych
- wyjaśni pojęcia : segregacja, utylizacja, recykling
- pozna sposoby zagospodarowania odpadów (składowanie, metody termiczne,

RADY NA ODPADY

- ne, metody fizyko – chemiczne, kompostowanie, recykling)
- określi szkodliwość odpadów dla środowiska i zdrowia ludzi
- wymieni niebezpieczeństwa, wynikające ze spalania śmieci
- zapozna się z miejskim wysypiskiem śmieci

W zakresie umiejętności uczniów:

- dokona segregacji odpadów
- oceni zagospodarowanie odpadów w naszej gminie
- dokona rejestracji dzikich wysypisk śmieci
- przewiduje skutki zanieczyszczenia środowiska
- korzysta z różnych źródeł informacji dotyczących wychowania dla środowiska i dokonuje ich selekcji
- prowadzi dyskusję na określony temat
- proponuje sposoby ograniczenia powstawania odpadów w gospodarstwie domowym, szkole, miejscu zamieszkania (unikanie odpadów, wielokrotne wykorzystywanie, recykling)
- zaprojektuje zagospodarowanie różnych rodzajów odpadów

W zakresie postaw uczniów:

- jest odpowiedzialny za stan środowiska
- uświadamia sobie konieczność własnego udziału w poprawie estetyki terenu szkolnego i swojego miasta
- osobiście angażuje się w działania na rzecz środowiska
- przekazuje informacje na temat problemu odpadów w Parczewie do środowiska lokalnego
- charakteryzuje się postawą aktywnego sprzeciwu wobec zagrożeń środowiska przyrodniczego
- chętnie i efektywnie współpracuje w grupie
- kulturalnie zachowuje się w czasie wycieczek, dbając o bezpieczeństwo swoje i innych

Zastosowane metody pracy

- problemowe
- praktyczne
- podające

Formy organizacji zajęć: zajęcia dydaktyczne i warsztatowe, zajęcia pozalekcyjne Koła Młodych Ekologów i Szkolnego Koła Ligi Ochrony Przyrody, wycieczki.

Procedury osiągania celów

- zajęcia dydaktyczne
- opracowanie materiałów propagandowych (gazetka ekologiczna „Zielone Echo Jedyńki”, gazetki ścienne, ulotki)
- konkursy
- akcje na rzecz miejscowego środowiska przyrodniczego
- uroczystości ekologiczne
- spotkania
- wycieczki, warsztaty

Założone osiągnięcia ucznia

- wykorzystuje w praktyce zdobytą wiedzę
- korzysta z różnych źródeł informacji
- segreguje odpady i wykorzystuje surowce wtórne
- dostrzega związki przyczynowo – skutkowe w przyrodzie
- prowadzi proekologiczny tryb życia, oszczędnie gospodarując zasobami przyrody
- skłania członków rodziny, swojego otoczenia do prowadzenia proekologicznego trybu życia
- ogranicza ilość śmieci w gospodarstwie domowym
- charakteryzuje się postawą troski o stan środowiska w najbliższym otoczeniu
- interesuje się problemami lokalnymi
- postrzega siebie jako jeden z elementów przyrody

dokończenie na str. II